

Mối quan hệ giữa thanh tra với thủ trưởng cơ quan cùng cấp

■ Th.s NGUYỄN THỊ MINH HÀ (*)

Trong quản lý hành chính nhà nước, hoạt động thanh tra, kiểm tra là một khâu không thể thiếu trong chu trình quản lý nhà nước. Hoạt động thanh tra, kiểm tra nhằm mục đích xem xét, đánh giá kết quả thực hiện các quyết định quản lý của thủ trưởng cơ quan hành chính nhà nước, cũng như việc thực hiện chính sách, pháp luật của Nhà nước. Do vậy, thanh tra, kiểm tra là một chức năng thiết yếu của cơ quan hành chính nhà nước. Để có thể tự mình tiến hành việc thanh tra, kiểm tra và không phụ thuộc vào các hình thức giám sát bên ngoài của cơ quan quyền lực nhà nước, của các tổ chức xã hội, của công dân, các cơ quan hành chính nhà nước bên cạnh hoạt động quản lý còn thiết lập nên một hệ thống các cơ quan chỉ chuyên làm nhiệm vụ thanh tra, đó là cơ quan quản lý nhà nước cùng cấp quản lý về công tác thanh tra và thực hiện quyền thanh tra trong phạm vi quản lý của cơ quan nhà nước.

Các quy định về tổ chức cơ quan Thanh tra Nhà nước cho thấy hệ thống cơ quan Thanh tra Nhà nước được thành lập từ trung ương tới địa phương. Luật Thanh tra quy định, Thanh tra Chính phủ chịu trách nhiệm trước Chính phủ về quản lý nhà nước công tác thanh tra và thực hiện nhiệm vụ, quyền hạn thanh tra trong phạm vi quản lý nhà nước của Chính phủ. Thanh tra Nhà nước ở các cấp hành chính có trách nhiệm giúp UBND cùng cấp quản lý nhà nước về công tác thanh tra và thực hiện nhiệm vụ, quyền hạn thanh tra hành chính trong phạm vi quản lý nhà nước của ủy ban cùng cấp. Đối với thanh tra chuyên ngành ở các bộ, cơ quan ngang bộ, cơ quan thuộc chính phủ, ở các sở có trách nhiệm giúp thủ

trưởng cơ quan quản lý nhà nước cùng cấp về công tác thanh tra, thực hiện nhiệm vụ, quyền hạn thanh tra trong các lĩnh vực thuộc phạm vi quản lý của cơ quan.

Như vậy, qua các quy định nói trên về tổ chức Thanh tra Nhà nước luôn tồn tại một mối quan hệ giữa cơ quan thanh tra với thủ trưởng cơ quan cùng cấp trong tổ chức và hoạt động của cơ quan thanh tra. Mối quan hệ này không chỉ thể hiện như sự phụ thuộc một chiều từ phía cơ quan Thanh tra Nhà nước với thủ trưởng cơ quan cùng cấp, mà còn được thể hiện ở chiều ngược lại: trách nhiệm từ phía thủ trưởng cơ quan quản lý nhà nước cùng cấp. Tại Điều 6 Luật Thanh tra xác định trách nhiệm của thủ trưởng cơ quan quản lý nhà nước như một nguyên tắc trong hoạt động thanh tra: "Thủ tướng Chính phủ, Bộ trưởng, Thủ trưởng cơ quan ngang bộ, Thủ trưởng cơ quan thuộc Chính phủ, Chủ tịch UBND tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương, Chủ tịch UBND huyện, quận, thị xã, thành phố thuộc tỉnh trong phạm vi nhiệm vụ, quyền hạn của mình có trách nhiệm tổ chức, chỉ đạo hoạt động thanh tra, xử lý kịp thời các kết luận, kiến nghị của cơ quan thanh tra". Tại Điều 35 Luật Thanh tra quy định: "Thủ tướng Chính phủ, Bộ trưởng, Chủ tịch UBND cấp tỉnh, Chủ tịch UBND cấp huyện, Giám đốc sở theo quy định của Luật này có trách nhiệm phê duyệt chương trình, kế hoạch thanh tra của năm sau do Tổng Thanh tra, Chánh Thanh tra cùng cấp trình chậm nhất vào ngày 31-12 của năm trước; quyết định việc thanh tra theo đề nghị của Tổng Thanh tra, Chánh Thanh tra cùng cấp".

Do vậy, có thể thấy rằng mối quan hệ giữa cơ quan thanh tra và thủ trưởng cơ quan cùng cấp là mối quan hệ hai chiều, nhưng

(*) Học viện Hành chính quốc gia

ngiên về phía cơ quan thanh tra trong sự phụ thuộc về tổ chức và hoạt động của cơ quan thanh tra với tư cách là cơ quan chuyên môn của cơ quan hành chính nhà nước cùng cấp. Mỗi quan hệ này thể hiện một cách khái quát nhất trong chức năng, nhiệm vụ của cơ quan thanh tra như sau:

- Thanh tra Nhà nước là cơ quan chuyên môn của cơ quan hành chính nhà nước cùng cấp nên cơ quan Thanh tra Nhà nước chịu sự chỉ đạo trực tiếp của thủ trưởng cơ quan nhà nước cùng cấp, thể hiện trong chức năng, nhiệm vụ của cơ quan thanh tra.

- Thủ trưởng cơ quan Thanh tra Nhà nước do thủ trưởng cơ quan nhà nước cùng cấp bổ nhiệm.

Từ sự phụ thuộc về tổ chức như vậy nên cơ quan Thanh tra Nhà nước, đứng đầu là Tổng Thanh tra, Chánh Thanh tra các cấp, các ngành sẽ chịu sự lãnh đạo trực tiếp của thủ trưởng cơ quan hành chính cùng cấp, thể hiện trong nhiệm vụ quyền hạn của Tổng Thanh tra, Chánh Thanh tra các cấp, các ngành, đồng thời họ là những người chịu trách nhiệm trước pháp luật và trước thủ trưởng cơ quan hành chính cùng cấp trong việc quản lý nhà nước về công tác thanh tra và thực hiện nhiệm vụ, quyền hạn thanh tra.

Qua việc nghiên cứu các quy định của pháp luật về thanh tra thể hiện mối quan hệ giữa cơ quan thanh tra với thủ trưởng cơ quan cùng cấp, có thể thấy rõ rằng đây là mối quan hệ giữa thủ trưởng với tổ chức hành chính nhà nước trực thuộc mình. Vì thế, trong các quy định đã thể hiện nhất quán mối quan hệ này trong tổ chức và hoạt động của cơ quan thanh tra các cấp, các ngành. Khi xem xét một mối quan hệ nói chung, thông thường chúng ta tìm hiểu nó trong mối quan hệ qua lại giữa hai chủ thể. Nhưng qua việc tìm hiểu về mối quan hệ giữa cơ quan thanh tra và thủ trưởng cơ quan cùng cấp, có thể đi đến nhận định rằng, các quy định của pháp luật về tổ chức và hoạt động của thanh tra chủ yếu thể hiện sự phụ thuộc của cơ quan thanh tra vào thủ trưởng cơ quan cùng cấp. Đây cũng là một minh chứng cụ thể để thể hiện một đặc trưng trong hoạt

động hành chính, đó là sự lãnh đạo toàn diện của thủ trưởng cơ quan hành chính đối với tất cả các lĩnh vực quản lý nhà nước thuộc thẩm quyền của cơ quan hành chính nhà nước. Tuy nhiên, trong tiến trình chúng ta xây dựng nhà nước pháp quyền với những bước đi trong từng giai đoạn, cụ thể là trong giai đoạn này Nhà nước chúng ta đang thực hiện chương trình cải cách hành chính tổng thể, thực hiện việc phân cấp quản lý nhà nước, thì bên cạnh việc quy định về nhiệm vụ, quyền hạn thể hiện sự phụ thuộc của cơ quan thanh tra với thủ trưởng cơ quan nhà nước cùng cấp thì Nhà nước cũng nên quy định hết sức cụ thể trách nhiệm của thủ trưởng cơ quan hành chính nhà nước đối với hoạt động thanh tra như thế nào. Việc quy định trách nhiệm của thủ trưởng cơ quan cùng cấp cụ thể như thế sẽ nâng cao trách nhiệm của thủ trưởng cơ quan cùng cấp trong việc lãnh đạo hoạt động thanh tra. Hơn nữa, cũng nên mạnh dạn giảm bớt sự phụ thuộc trong hoạt động của cơ quan thanh tra với thủ trưởng. Cụ thể như việc quy định nếu phát hiện có dấu hiệu vi phạm pháp luật thì chỉ có Tổng Thanh tra có quyền tự mình quyết định việc thanh tra, còn Chánh Thanh tra các cấp, các ngành đều phải trình thủ trưởng cơ quan cùng cấp quyết định. Như vậy, hoạt động thanh tra còn phụ thuộc vào sự phê chuẩn của thủ trưởng cơ quan cùng cấp, do vậy trong nhiều trường hợp sẽ mất tính kịp thời, tính độc lập của nghiệp vụ thanh tra. Nên chăng, Nhà nước nên phân cấp quản lý trong hoạt động thanh tra bằng việc mạnh dạn giao cho Chánh Thanh tra tỉnh cũng có thẩm quyền tự mình quyết định việc thanh tra khi phát hiện dấu hiệu vi phạm pháp luật, rồi sau đó thực hiện chế độ báo cáo với Chủ tịch UBND tỉnh.

Trên đây là một số nội dung và kiến nghị để hoàn thiện về pháp luật quy định về mối quan hệ giữa cơ quan thanh tra và thủ trưởng cơ quan cùng cấp, hoàn thiện hơn về tổ chức và hoạt động của cơ quan thanh tra để thực hiện nhiệm vụ giúp các cơ quan quản lý nhà nước cùng cấp quản lý về công tác thanh tra và thực hiện quyền thanh tra trong phạm vi quản lý của cơ quan nhà nước đó. ■